

# Scholierenagenda



Amsterdam, juni 2006

Beste geïnteresseerde,

Hierbij presenteert het LAKS (Landelijk Actie Komitee Scholieren) haar "scholierenagenda 2007-2011" - aanbevelingen voor een beter voortgezet onderwijs. We beschrijven vanuit onze ervaringen als scholieren kort de grootste problemen en stellen oplossingen voor de komende jaren voor.

De vereniging LAKS is in 1984 opgericht om te zorgen dat er niet alleen over scholieren, maar ook met scholieren gepraat wordt. De afgelopen jaren heeft het LAKS zich op vele manieren ingezet om de belangen van scholieren te behartigen. Zo hebben we een klachten en informatie centrum, geven we voorlichting en trainingen, doen we onderzoek en vertegenwoordigen we in pers en politiek de Nederlandse scholier.

Met vriendelijke groeten,

Namens het LAKS

Simone de Ruyter  
Voorzitter

## 1. Een goed sociaal klimaat

- *Geen leerfabrieken*
- *Keuzemogelijkheden tussen scholen*
- *Pesten is niet onvermijdelijk: Elke school een anti-pest plan!*

## 2. Leerplicht

- *Niet verhogen naar 18 jaar, maar leerlingen motiveren*

## 3. Klassengrootte

- *Simpel principe: hoe kleiner de klas, des te beter de resultaten*
- *Publicatie verhoudingen leerling:docent*
- *Meer geld naar scholen voor meer docenten*

## 4. Kwaliteit leraren

- *Beter salaris voor leraren*
- *Leerlingen Evalueren Docenten en bijscholing leraren verplicht*
- *Ontslaan slechte leraren makkelijker mogelijk maken*

## 5. Actieve leerlingen

- *Een leerlingenraad 'verplicht' naar Vlaams model*

## 6. Uniforme klachtenregeling

- *Een standaard klachtenregeling voor alle scholen*
- *Een landelijke klachtencommissie als scholen, ouders en leerlingen er niet onderling uitkomen.*

## 7. Bijzonder onderwijs & verschillende denkwijzen

- *Levensbeschouwing en/of filosofie voor iedereen verplicht*

## 8. Uniformering van de schoolexamens

- *Verschillen te groot; uniformering maar geen centrale examens*
- *Actiever toezicht van de inspectie op de kwaliteit van de schoolexamens*
- *Uniforme regelgeving over herkansingsmogelijkheden*

## 9. VMBO

- *Meer aandacht voor leerlingen dus meer geld*
- *Meer samenwerking leidend tot de verdwijning van de splitsing tussen VMBO en MBO*
- *Samenwerking tussen scholen en bedrijven*

## 1. Een goed sociaal klimaat

Goed en algemeen toegankelijk onderwijs is een van de belangrijkste mensenrechten. De school is geen leerfabriek, maar een gemeenschap waarin leerlingen en docenten samen met onderwijs bezig zijn. Goed onderwijs is onderwijs dat zo dicht mogelijk aansluit bij de interesses en mogelijkheden van de scholier. Maar ook een school waarin docenten en leerlingen zich thuis en veilig voelen.

De laatste jaren is het een trend dat scholen steeds vrijer zijn gelaten in het vormgeven van onderwijs, de regels op school en de bestuurlijke organisatie. Daarom wordt het voor leerlingen steeds belangrijk dat er iets te kiezen valt tussen scholen, maar ook binnen scholen. Het LAKS wil dus dat er ondanks fusies altijd keuze blijft in een regio tussen verschillende scholen. Kleinschalige locaties zijn essentieel voor goed onderwijs; het LAKS ziet daarom graag veel meer geld voor beheer, onderhoud en de bouw van nieuwe schoolgebouwen. Dit eventueel in grotere bestuurlijke verbanden.

Helaas komt pesten op de meeste scholen voor. Maar pesten is niet onvermijdelijk! Wanneer leerlingen leren in een groep als individu te functioneren en scholen een omgeving creëren waarin leerlingen zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en waarin uitdagend onderwijs verveling voorkomt, kan pesten voorkomen of verminderd worden.

Het LAKS is van mening dat op elke school een anti-pest stappenplan moet liggen. Een dergelijk protocol is vooral zinvol, als het door leerlingen zelf wordt opgesteld. Als je leerlingen verantwoordelijkheid geeft, is de kans groot dat zij zich aan een protocol houden. In elk leerjaar dient pesten een terugkerend onderwerp te zijn tijdens de mentorlessen.

## 2. Leerplicht

Ook moet het onderwijs aangepast zijn aan de wensen van de leerling. Niks werkt zo motiverend als onderwijs dat je zelf hebt gekozen en dat aansluit bij je eigen interesses. Dat betekent bijvoorbeeld een mogelijkheid tot meer praktijklessen in de basis- en kader beroepsgerichte leerwegen in het VMBO. De nieuwe basisvorming maakt dit al mogelijk. Of meer keuzevakken in de Tweede Fase van HAVO en VWO. Daarbij moet gekeken worden naar mogelijkheden die de individuele leerling in zich heeft maar ook naar verschillen die erkend en gerespecteerd worden. Onderwijs op maat en recht doen aan verschillen. Ook moet het mogelijk blijven voor leergierige leerlingen om na hun VMBO diploma door te stromen naar de HAVO, of van de HAVO naar het VWO. Als leerlingen op deze leeftijd al verder willen leren, moet dat zoveel mogelijk gestimuleerd worden.

Het LAKS ziet niets in het verhogen van de leerplicht naar 18 jaar. Een motiverende school die aansluit bij de interesses en mogelijkheden van een leerling is de enige zinvolle manier om leerlingen langer in het onderwijs te houden. Wel zijn wij positief over de invoering van leer-werk trajecten.

## 3. Klassengrootte

Persoonlijke aandacht is pas mogelijk in kleinere klassen. Daarom moet de overheid de autonomie van scholen begrenzen door een maximum aan uitgaven voor overhead en management in te stellen en scholen meer geld te geven om klassen te verkleinen waar nodig.

Een wettelijk maximum van klassengrootte is (nog) niet nodig, zeker omdat scholen kunnen variëren in lesvormen, bijvoorbeeld met grote groepen klassikale overdracht en in kleinere project- en discussievormen. Wel moet de school gegevens publiceren over de verhouding tussen leerlingenaantallen, onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel. Deze gegevens moeten ook worden opgenomen in de kwaliteitskaart van de Inspectie van het Onderwijs.

## 4. Kwaliteit leraren

Een goede school staat of valt met goede docenten, die blijvend aan het bijleren zijn. Het salaris van leraren moet dus omhoog, om te zorgen dat goede mensen les willen blijven of gaan geven.

Daar tegenover staat dat een leven lang leren, ook voor leraren verplicht zou moeten worden. Aan de hand van periodieke evaluaties, mede door leerlingen, kunnen leraren een persoonlijk ontwikkelingsplan opstellen en zich bijscholen. Op scholen die nu al leerlingen betrekken bij het evalueren van docenten groeit de motivatie en betrokkenheid van zowel docenten als leerlingen.

Meer status, salaris en professionalisering kan niet vrijblijvend zijn. Docenten die blijvend onderpresteren en zich niet kunnen ontwikkelen, moeten makkelijk ontslagen kunnen worden. Dit onder andere aan de hand van beoordeling door leerlingen met een Leerlingen Evalueren Docenten systeem.

## 5. Actieve leerlingen

Het LAKS wil leerlingparticipatie een veel belangrijkere rol geven binnen de school. Er hoort op elke school een formele medezeggenschapsraad te zijn, maar deze heeft uiteindelijk nog te vaak te weinig (mede) te zeggen. Er zijn veel scholen zonder leerlingenraad en actieve leerlingparticipatie ontbreekt juist op scholen waar dat het hardste nodig is. Daarom pleit het LAKS voor invoering van het 'Vlaams model', waarbij de school verplicht wordt om een vorm van leerlingparticipatie te ondersteunen als meer dan 10% van de leerlingen hier om vraagt.

## 6. Uniforme klachtenregeling

Leerlingen worden door de vergrote autonomie van scholen steeds afhankelijker van beslissingen die de school over hun toekomst maakt. Denk aan belangrijke zaken als het onderwijsaanbod, regels rond toetsing en examinering, straffen en de gerealiseerde onderwijskwaliteit.

Tegelijkertijd is het niet echt goed mogelijk om de school op een van deze zaken aan te spreken. Elke school moet wel een klachtenregeling hebben, maar in de praktijk weten leerlingen en ouders zelden hun weg daar doorheen te vinden door de gebrekkige opzet en uitvoering.

De politiek vertrouwt steeds meer op horizontale verantwoording, terwijl die nog lang niet goed geregeld is. Of, zoals de Inspectie van het Onderwijs in het laatste Onderwijsverslag schreef, er is behoefte aan "precieze eisen aan het interne toezicht".

Het LAKS pleit daarom voor een uniformering van klachtenregelingen en het instellen van een gemeenschappelijke klachtencommissie voor alle middelbare scholen, in plaats van de huidige voor leerlingen onoverzichtelijke wirwar. Ook willen we een betere ondersteuning van de huidige medezeggenschap en leerlingenraden door concrete verplichtingen hierover op te nemen in landelijke wetgeving.

## 7. Bijzonder onderwijs & verschillende denkwijzen

De laatste jaren is de school geconfronteerd met allerlei maatschappelijke ontwikkelingen zoals taalachterstand, culturele diversiteit en medialisering. Scholen zijn nu verplicht om in hun onderwijs aandacht aan burgerschapsvorming te geven. Deze benadering is te beperkt. Scholen moeten doordrenkt zijn van de gedachte dat democratie en participatie in de eigen organisatie beginnen, zoals we hierboven al hebben bepleit.

Het LAKS pleit er ook voor om het vak levensbeschouwing en/of filosofie verplicht te maken voor elke onderbouwleerling. Het doel is dat we kennis krijgen over verschillende godsdiensten en gebruiken, waardoor vooroordelen verminderen of verdwijnen. Scholen die blijvend met veel maatschappelijke problemen worden geconfronteerd moeten extra ondersteuning krijgen in de vorm van meer geld.

## 8. Uniformering van het niveau van de schoolexamens

Eindcijfers die scholieren halen lijken steeds belangrijker te worden voor de latere studiemogelijkheden. Het is raar dat scholen tegelijkertijd steeds meer zelf invulling mogen geven aan de eindexamens, doordat grotere delen van de einddoelen niet meer getoetst worden op het centraal schriftelijk of praktisch eindexamen. Ook zien we de laatste jaren een groter verschil tussen het gemiddelde schoolexamencijfer en de centrale eindexamencijfers. De verschillen tussen scholen worden nu echt te groot. Leerlingen mogen niet de dupe worden van verschillen in coulance tussen scholen. Bovendien moet de kwaliteit van het onderwijs voor iedereen helder blijven.

Daarom pleit het LAKS voor uniformering van de schoolexamens en de daarbij behorende herkansingsmogelijkheden. De kwaliteit van deze schoolexamens dient gewaarborgd en gegarandeerd te worden door de Inspectie van het Onderwijs.

## 9. VMBO

Als er voor één onderwijstype beleidsrust nodig is dan is het wel voor het VMBO. Het VMBO heeft te maken gehad met ingrijpende veranderingen waardoor er te weinig aandacht is voor waar het om draait: goed onderwijs. Het laatste waar leerlingen in het VMBO nu op zitten te wachten is weer een nieuwe grootschalige verandering. Dat betekent niet dat de huidige situatie perfect is. Er is nog veel te doen. Er is te veel uitval, de aansluiting naar het MBO kan beter en de nadruk ligt te veel op de theorie en te weinig op de praktijk.

De keuze van beroep en opleidingstraject is voor veel VMBO leerlingen erg lastig. Het is niet altijd duidelijk wat een opleiding inhoudt, wat je er mee kunt en of het wel bij de leerling past. Daarom vindt het LAKS dat er in de eerste twee jaar een bredere oriëntatie moet komen in de vorm van keuzemodules en stages. Scholen moeten leerlingen beter voorlichten en begeleiden bij de keuze. De weg naar de decaan is voor veel leerlingen moeilijk te vinden. Daarom moet de mentor meer bij de loopbaankeuzes worden betrokken. De consequenties van deze keuze voor de verdere leerweg op het MBO, of de HAVO, moet hierbij centraal komen staan. Het LAKS pleit overigens voor het verbeteren van de doorstroom mogelijkheden voor VMBO leerlingen naar de HAVO. Ook moet er onafhankelijke studiekeuze informatie komen voor VMBO leerlingen, zoals dat er nu ook is voor de HAVO en het VWO.

Te veel VMBO leerlingen haken in de eerste maanden van het MBO af. Dit komt doordat ze slecht voorbereid zijn op de keuze van de opleiding en omdat er in de lesstof te vaak een

overlap is, wat tot demotivatie leidt. Er moet een betere afstemming komen tussen het VMBO en het MBO. Dit kan onder andere door doorlopende leerwegen. Daarnaast moet er een 'warme overdracht' plaatsvinden van de leerlingendossiers. Eén verantwoordelijke voor het begeleiden van de leerling van begin tot het einde, van start tot MBO diploma. Het LAKS vindt dat de samenwerking op de lange termijn tot het samengaan van de instellingen moet leiden.

Naast een betere samenwerking met het MBO moet ook de samenwerking met het bedrijfsleven uitgebreid worden. De scholen hebben de ruimte om de lesvormen en lesinhoud aan te passen aan de wensen uit het bedrijfsleven. Dit zal de lesinhoud aantrekkelijker maken voor de leerlingen en de leerlingen aantrekkelijker voor het bedrijfsleven. Hierdoor wordt het vinden van stageplekken makkelijker.

Er zijn grote verschillen tussen de verschillende leerwegen. Voor de praktische leerwegen is een goede mix tussen theorie en praktijk noodzakelijk. Te weinig relatie met de praktijk leidt tot demotivatie en zelfs uitval. Naast de algemene theorievakken is er binnen de leertrajecten nog te veel aandacht voor theorie. De mogelijkheden om theorie en praktijk beter op elkaar aan te laten sluiten en de theorie via praktijklessen aan te leren moeten door de scholen beter benut worden. Hier moet door de inspectie op worden toegezien.